

גמרא סדורה

גמרא בעריכה מבארת

מסכת נדרים

פרק ה' - "השותפין שְׁנָדְרוּ"

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

להארות והערות
דניאל ברק ווינט
טל' - 0526071122
דוא"ל vinetdb81@gmail.com

לימוד פרק זה יהיה לתועלת כל "השותפין" שיסתדרו טוב יחדיו. ויזכו להכניס את השותף
העקרי קודשא בריך הוא לשותפות שלהם ויזכו לשותפות קדושה ומועילה

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמינ!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 90407

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד לצורך אישי וללא מטרת רווח.

מסכת נדרים פרק ה' - "השותפין שְּנָדְרוּ"

1. מה, ב - מו, ב

כ"י

מתני'

השותפין שנדרו הנאה זה מזה. מפרש בגמ' אי בנדרו אי בהדירו מיירי:

אסורים ליכנס לחצר. בחצר של שניהן דכל חד אסור בדריסת הרגל של חברו וקא סבר אין ברירה דאימור האי לחלק חברו עייל והאי לחלק חברו עייל:

ר"א בן יעקב אומר זה נכנס כו'. דקסבר יש ברירה:

ושניהם אסורין מלהעמיד ריחים ותנור. לקבוע ריחים ולגדל תרנגולים באותה חצר:

הבי גרסינן היה אחד מהם מודר הנאה על חברו כופין את הנודר. שהדיר את חברו למכור את חלקו אתאן לרבנן דאמרי אסורים ליכנס לחצר:

היה אחד מן השוק מודר מן א'. מן השותפים לא יכנס:

גמ'

בנדרו הוא דפליגי. היכא דנדרו שניהם זה מזה דזה אמר לחבירו קונם שאני נהנה לך וזה אומר קונם שאני נהנה לך דעכשיו נדרו זה מזה ממש והתם הוא דקא אסרי רבנן ליכנס לחצר דאיהו עצמו קאסר עליה אבל הדירו זה את זה דכל אחד הדיר את חברו ואמר קונם שאתה נהנה לי קונם נכסי עליך דתרוייהי אנוסים דכל אחד אסר ליה חבריה שלא מדעתיה התם מודו ליה רבנן לרי אליעזר דזה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו:

או דיילמא אפילו בהדירו [זה את זה]. נמי פליגי. דלא שגא אנוסין ולייש רוצין:

ה"נ מסתברא. דבנדרו מיירי ובנדרו הוא דפליגי דקתני כופין את הנודר:

אי אמרת בשלמא דנדרו. שנדר שלא ינהה מחבירו להכי כופין. דאיהו הוא דאסר אנפשיה:

אלא אי אמרת דהדירו חברו אמאי כופין אותו. הא איהו לא פשע דמינס אניס אלא ודאי בנדרו פליגי:

מה, ב משנה

השותפין שנדרו הנאה זה מזה:

אסורין ליכנס לחצר.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

זה נכנס לתוך שלו,

וזה נכנס לתוך שלו.

מו, א ושניהם אסורים להעמיד ריחים ותנור ולגדל תרנגולים.

היה אחד מהם מודר הנאה מחבירו:

לא יכנס לחצר.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

יכול הוא לומר לו: לתוך שלי אני נכנס, ואיני נכנס לתוך שלך.

וכופין את הנודר למכור את חלקו.

היה אחד מן השוק מודר באחד מהם הנאה:

לא יכנס לחצר.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

יכול לומר לו: לתוך של חבריך אני נכנס, ואיני נכנס לתוך שלך.

המודר הנאה מחבירו, ויש לו מרחק, בית הפד מושפרין בעיר,

אם יש לו בהן תפיסת יד - אסור,

אין לו בהן תפיסת יד - מותר.

האומר לחבירו: "קונם לביתך שאני נכנס ושרך שאני לוקח" -

מת, או שמכרו לאחר - מותר,

"קונם בית זה שאני נכנס", "שרך זה שאני לוקח" -

מת, או שמכרו לאחר - אסור.

גמרא

איבעיא להו:

בנדרו פליגי,

הדירו זה את זה - מאי?

מי אָמְרִינוּ: בנדרו הוא דפליגי,

אבל בהדירו זה את זה מודו ליה רבנן לריבא אליעזר בן יעקב, דכי אָנוּסִין דְּמוּ.

או דילמא: אפילו בהדירו זה את זה פליגי רבנן?

תא שמע:

"היה אחד מהן מודר הנאה מחבירו", ופליגי רבנן!

תני: נדור מחבירו הנאה.

הכי נמי מסתברא,

דקתני סיפא: "וכופין את הנודר למכור את חלקו".

אי אמרת בשלמא: דנדר הוא, היינו דקתני "כופין".

אלא אי אמרת: דאדריה, אמאי כופין אותו? הא מינס אניס!

רש"י

2. מו, א-ב

כשיש בה בדי חלוקה. ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה וטעמא דמאן דאסר הואיל ואפשר בחלוקה:

אבל אין בה כדי חלוקה דבר הכל מותר. דמאי אפשר ליה למיעבד:

בדבר של אותה העיר. כדמפרש בית הכנסת והתיבה וכו':

שאין בה כדי חלוקה. ומאן דאסר משום דכבית הכנסת דמי דקתני דש ניהם אסורים ומאן דשרי הואיל ואי אפשר בחלוקה:

אבל יש בה כדי חלוקה דברי הכל אסור. דסגי ליה בחלוקה:

אמר רבה אמר זעירי:

מחלוקת - שיש בה כדי חלוקה. **מו, ב** אבל אין בה כדי חלוקה - דברי הכל מותר.

אמר ליה רב יוסף:

הרי בית הכנסת דכמי שאין בו כדי חלוקה דמי, ותנן: **"שניהו אסורין בדבר של אותה העיר!"**

אלא אמר רב יוסף אמר זעירי:

מחלוקת - שאין בה כדי חלוקה, אבל יש בה כדי חלוקה - דברי הכל אסור.

אמר רב הונא:

הלכה פרבי אליעזר בן יעקב,

וכן אמר רבי אלעזר:

הלכה פרבי אליעזר בן יעקב.

3. מו, ב

"המוֹדֵר הַנָּאָה מִחֲבִירוֹ וַיֵּשׁ לוֹ שֵׁם מְרֻחָק, [בֵּית הַבַּד מוֹשְׁפָּרִין בְּעִיר,
אִם יֵשׁ לוֹ בְּהוֹן תְּפִיסַת יָד - אָסוּר,
אִין לוֹ בְּהוֹן תְּפִיסַת יָד - מוֹתֵר"].

וְכַמָּה "תְּפִיסַת יָד"?

אָמַר רַב נַחֲמָן:
לְמַחְצָה לְשִׁלִּישׁ וְלַרְבִּיעַ.
אָבֵל בְּבָצִיר - לֹא.

אֲבִי אָמַר:
אֲפִילוֹ בְּבָצִיר - אָסוּר.

הֵיכִי דְמֵי דְשָׁרִי?

דְּמַקְבֵּל בְּטַסְקָא.

כ"ז

וְכַמָּה תְּפִיסַת יָד. יש לו למדיר
באותו מרחץ דליתסר ביה האי:
אבל בבציר. מרביע לא חשיב
תפיסת יד ומותר בו המודר
וספרים דכתיב בהו בבצין
משמע נמי בבצים ואית דגרסי
בבצין כמו ביצין של יוצר
כדאמר בב"מ (דף עד.) שהיוצר
עושה כמין ביצים של חומר
ומהם עושה קדרות והכי משמע
ליה דאית ליה תשמישתא כלום
אבל כדי להניח ביצים של יוצר
להתם לייבשם אין זו תפיסת
יד:

אֲבִי אִמַּר אֲפִי בְּבָצִיר. מרביע
הוי תפיסת יד ואסור בהם
המודר והכי נמי איכא לפרש כל
הני לישני:

דְּמַקְבֵּל בְּטַסְקָא. שקיבלו
השוכר לתת ממנו מס בכל שנה
ושנה דהאי לא הוי תפיסת יד
כלל:

רפ"י

ה"ג בעי אבימי קונם בית זה
שאתה נכנס ומת או שמכרו
לאחר מהו: אדם אוסר דבר
וכו'. ואפילו לאחר שמת או
שמכרו לאחר הוי נמי אסור או
לא:

4. מזא

מזא "האומר לחבירו: ["קונם לביתך שאני נכנס ושדך שאני לוקח" -
מת, או שמכרו לאחר - מותר,
"קונם בית זה שאני נכנס", "שדה זו שאני לוקח" -
מת, או שמכרו לאחר - אסור"]].

בעי אבימי:

"קונם לבית זה שאתה נכנס", מת או שמכרו לאחר - מהו?
אדם אוסר דבר שבְרשותו לכשיצא מְרשותו, או לא?

אמר רבא:

תא שמע:

"האומר לבנו: "קונם שאי אתה נהנה לי", ומת - יירשנו.
"בחיי ובמותו", ומת - לא יירשנו".

שמע מינה: אדם אוסר דבר שבְרשותו לכשיצא מְרשותו,
שמע מינה.

5. מז, א-ב

רס"י

תנן התם. לקמן בפרק הנודר מן הירק: קונם פירות האלו עלי או קונם הן לפי או קונם הן על פי אסור בחילופיהן. אם נתחלפו בפירות אחרות ודבר שלא בא לעולם הוא:

גידוליהן. שנטען והגדילו:

על פלוני. שאסרן על חבירו:

מהו. אי הוי אסור בחילופיהן כמו שהוא אסור אי לא מי אמרינן גביה דיליה כי אמר קונם הן לפי או על פי אסור בחילופיהן אף על גב דהוי דבר שלב"ל הואיל ואשכחן גבי דיליה כי האי חומרא דאיהו אוסי' פירות חבירו עליו ואהכי מחמירי' לגביה דאוסר נמי עליו דבר שלב"ל אבל גבי חבירו הואיל ואינו אוסר פירות חבירו על חבירו דאי אמר לחבירו קונם פירות של פלוני עליך לא הוי כלום לא אמרינן נמי דאית בידו למיסר ליה בחליפין דהוי דבר שלא בא לעולם:

או דילמא. הכי קאמר דודאי אסור בחילופיהן דומיא דגידולין נינהו וכי היכי דאסור בגידולין הכי נמי אסור בחליפין:

קונם שאגי נהנה לך לווה ובעלי חובין באין ונפרעין. מבעלה דרצון הבעל הוא שילוו לה והא הכא דלוותה מאחרים דחילופי ממונו של בעל הוי ולא מיתסר אלמא דאין תדם אוסר דבר שלב"ל על חבירו דהא נפרעין מבעלה:

לאו כגידולין דמי. ובגידולין אסור אבל בחליפין מותר: אמר רבא לעולם אימא לך דחליפין כגידולין דמו ומיתסרי ואהכי לכתחילה לא תלוה ותאכל אבל בדיעבד שפיר דמי והא דאמרינן בהך פירקא דלעיל (דף מג.) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל נותן לזה ובא הלה ונוטל מזה לא דמיא להא דהאי לא רמי עליה דהאי למיפרנסיה והאי דקיהיב להאי אימור לא משום מודר קא יהיב ליה אלא מתנה בעלמא הוא דקא יהיב להאיך אבל האי בעל דלמפרנסה קאי אימא דליתסר ליה לפרוע לבעל חוב לכתחילה הוא דלא:

תא שמע. דמותר אפי' לכתחילה:

המקדש בערלה. שהוא איסור הנאה אינה מקודשת:

מברן וקידש בדמיהן מקודשת. אלמא דחליפין לאו כגידולין דמו דגידולין אסור ובחליפין משתרי:

ה'נ. מיירי דלכתחילה לא ימכור ואם קידש בדמיהם מאי דעבד עבד:

תנן התם:

"קונם פירות האלו עלי",

"קונם הן על פי",

"קונם הן לפי" -

אסור בחילופיהן, ובגידוליהן" (נדרים נ.).

בְּעֵי רְמֵי בַר חֲמָא:

אמר: "קונם פירות האלו על פלוני" - מהו בחילופיהן?

מי אמרינן: גבי דיליה, הואיל ואדם אוסר פירות חבירו על עצמו -

אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על עצמו,

גבי חבירו, הואיל ואין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו -

אין אדם אוסר דבר שלא בא לעולם על חבירו.

מז, ב או דילמא:

משום דחילופין כגידולין דמי, לא שָׁנָא הוא ולא שָׁנָא חֲבֵירו?

אמר רב אחא בר מניומי:

תא שמע:

"האומר לאשתו: קונם שאני נהנה לך",

לווה, ובעלי חובין באין ונפרעין".

מאי טעמא בעלי חובין נפרעין?

לאו משום דחילופין לאו כגידולין דמי?

אמר רבא:

דילמא לכתחילה - הוא דלא,

ואי עבד - עבד.

אלא, תא שמע:

"המקדש בערלה - אינה מקודשת.

מכרו, וקידש בדמיהן - הרי זו מקודשת".

הכא נמי, לכתחילה - הוא דלא,

ואי עבד - עבד.

6. מז, ב - מח, א

ר"י

מתני'
הריני עליך חרם. נכסי יהיו
 עליך חרם:
המודר אסור. אבל המדיר
 מותר:
והבור שבאמצע. כדמפרש
 בשלהי פרק בתרא דעירובין (דף
 קד):
דבר של אותה העיר. דשל
 שניהן הן:
והספרים. ספרי תורה ששניהן
 נתנו בהן מעות עם אנשי אותה
 העיר:
והכותב חלקו לנשיא. בגמרא
 מפרש לה:
שהכותב לנשיא א"צ לזכות.
 ע"י אחר אבל הכותב להדיוט
 צריך לזכות ובוזה כח נשיא יפה
 מכח הדיוט:
בהווה. שכן דרך לחלוק כבוד
 לנשיא:

גמ'

תניא רבי יהודה אומר אנשי
גליל קנטרנין הן. כעסניס הן:
וכתבו. מדבר של אותה העיר
 לנשיא כוי שיהו אלו ואלו
 מותרין בהן:

משנה

"הריני עליך חרם" - המודר אסור.
 "הרי את עלי חרם" - הנודר אסור.
 "הריני עליך ואת עלי" - שניהם אסורין, ושניהם מותרין בדבר של עולי בבל.
 מח, א, ואסורים בדבר של אותה העיר.

ואיזהו "דבר של עולי בבל"?
 כגון הר הבית, והעזרות, והבור שבאמצע הדרך.

ואיזהו "דבר של אותה העיר"?
 כגון הרחבה, המרחק, ובית הפנסות, והתיבה, והספרים.

והכותב חלקו לנשיא,
רבי יהודה אומר: אחד, פותב לנשיא, ואחד פותב להדיוט.

מה בין פותב לנשיא לכותב להדיוט?
 שהכותב לנשיא - אין צריך לזכות,
 להדיוט - צריך לזכות לו.

וחכמים אומרים:
 אחד זה ואחד - זה צריכין לזכות,
 לא דברו לנשיא אלא בהוה.
רבי יהודה אומר:

אין אנשי גליל צריכין לכתוב,
 שפבר פתבו אבותיהן על ידיהן.

גמרא

אמאי מיתסר?

אמר רב ששת:
 הכי קתני: ומה תקנתן?
 יכתבו חלקן לנשיא.

¹"רבי יהודה אומר:
 אין אנשי גליל צריכין לזכות,
 שפבר פתבו אבותיהן על ידיהן".

תנא:

"רבי יהודה אומר:
 אנשי גליל קנטרנין היו,
 והיו נודדין הנאה זה מזה,
 עמדו אבותיהם וכתבו חלקיהן לנשיא".

¹ יש ציטוט גדול מהמשנה, ולכן הוקף במשנה בסוגרים עגולות, לכאורה מיותר.

7. מח, א

רס"י

מתני'

המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל. הך מתניתין אייתי נמי לעיל באידך פירקין (ד' מג.) אלא דהתם לא נקט לה אלא משום דיוקא משום דבעי למיתנא עלה הפקר דפליג בה רבי יוסי: ויהא העון תלוי בראשו: שיהא אביו המודר הנאה אוכל על ידו: אמרו חכמים כל מתנה שאינה כל כך ברשות המקבל שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה:

גמ'

מעשה לסתור. דברישא קתני המודר הנאה וכו' וקתני תקנתא דמצוי למעבד כה"ג והדר תני נעשה וכו' לסתור דבריו הראשונים:

חסורי מחסרא והכי קתני. במתניתין המודר הנאה וכו':

ואם הוכיח סופו על תחלתו. שלא נתן לו אלא על מנת שיתן לזה ייאכל אסור ומעשה נמי וכו':

לא שגו. דאינה מתנה אלא דאמר ליה והינן לפניך דמשמע דהכי א"ל והינן נתונין לך אלא על מנת שיבא אבא: אבל אמר ליה ורן לפניך שיבא אבא ויאכל מדיעתיה הוא דקא אמר ליה. דהכי משמע #והן נתונים לך והם בדעתך שיבא אבא הוי דוקא לו: ע"א אמר רבא לא תידוק ותימא דאיכא חילוק בין והינן לפניך בין והן לפניך דודאי תרוייהו אסירי דהא סעודתו מוכחת עליו שלא נתן לו אלא על מנת שיבוא אביו ויאכל דה"ל כמ"ד והינן לפניך:

מְשֻׁנָּה

המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל, נותנו לאחר לשום מתנה, והלה, מותר בה. מעשה באחד, בבית חורון שהיה אביו נודר הימנו הנאה, והיה משיא את בנו, ואמר לחברו: חצר וסעודה נתונים הינן לפניך, אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה. אמר: אם שלי הם - הרי הם מוקדשין לשמים. אמר לו: נתתי לך את שלי שתקדישם לשמים! אמר לו: נתתי לך את שלך אלא שתהא אתה ואביו אוכלין ושותין ומתריצין זה לזה, ויהא עון תלוי בראשו.

אמרו חכמים:

כל מתנה שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת - אינה מתנה.

גמרא

מעשה לסתור?!

חסורי מחסרא והכי קתני:

"ואם הוכיח סופו על תחילתו - אסור.

ומעשה נמי בבית חורון באחד, דהוה סופו מוכיח על תחילתו".

אמר רבא:

לא שגו אלא דאמר ליה: "והינן לפניך אלא כדי שיבא אבא".

אבל אמר ליה: "שיהו לפניך, שיבא אבא", "מדעתך" הוא דאמר ליה.

לישנא אחרנא:

אמרין לה:

אמר רבא:

לא תימא טעמא דאמר ליה: "והינן לפניך" הוא דאסור,

אבל אמר ליה: "הן לפניך שיבא אבא ויאכל" - מותר,

אלא אפילו אמר ליה: "הן לפניך שיבא אבא ויאכל" - אסור.

מאי טעמא?

סעודתו מוכחת עליו.

8. מח, ב

ר"ק

כיפי דכיתנא. שהיה גוזל אניצי פשתן ואית דאמרי שהיה משמט עצמו מללמוד תורה והיה עוסק באניצי פשתן: ואי הוה בר בריך צורבא מרבנן מאי כלומר מה יהיה ומי יורש נכסיו ליקני הדין דאי הוי בר בריה צורבא מרבנן וכו'. משום דאכתי לא הוי בר בריה בעולם והוה ליה מזכה לעובר והמזכה לעובר לא קנה:

קני על מנת להקנות הוא. דברא בנכסי אביו לא צריך קנין הלכך מקני ליה לבריה אדעתא לאקנויי לבר בריה היא:

וכל דקני על מנת להקנות. לא הוי קנין:

דהא סודרא קני על מנת להקנות הוא. דהא לא מקני נותן למקנה כליו של קונה והא מקני ליה לדידיה דקא מקני ליה להווא חפץ לקונה הכא נמי כי אמר על מנת להקנות קני:

אי תפיס ליה לא מתפיס. בתמיה דאי בעי מקנה למישקל בכנפא דסודרא ולמיקניה למישקליה לדידיה ליכא מאן דמחי ליה:

ועוד סודרא. לא דמי לההיא כלל דאילו גבי סודרא כי תפיס ליה משמע דהכי אמר ליה קני השתא בשעת קנין על מנת להקנות וקני השתא הסודר ומקני ליה בשעת קנין החפץ אבל קני נכסי דהדין לאימת קא קני להו לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן הלכך השתא נמי לא קני ואסור לקנות להו וכן בנו נמי לא קנה ואי בעי אביו יחיב ליה לנכסיה ולכל מאן דבעי:

והא מתנת בית חורון דקני על מנת להקנות הוא ולא קני זימנין אמר ליה וכו'. דהתם היינו טעמא דלא קני דסעודתו מוכחת עליו דודאי לא יחיב ליה אלא משום סעודה ואסור הואיל ומחזי דמיתחני מיניה הכא נמי כיון דקא בעי דיאכל אבא לא קנה אידך משום דקא מתחני אביו מיניה ואהכי אסור:

לאו לאתויי הא מילתא דשריא בכפילה. כלומר האי מעשה שמוטל בתנאי כפול דכפל לדיבוריה דאמר ליקני הדין ואי הוי בר בריה צורבא מרבנן ליקנייה לבריה דודאי לא קנה ואית דגרסי מאי לאו לאתויי הא מילתא דשריא בכיפי מילתא דבית חורון דדמיה לאותו מעשה דכיפי דכתנא:

לא לאתויי לישנא בתרא דשמעתיה דרבא. דאמר לעיל אפי' א"ל והן לפניך שיבא אבא ויאכל דאסור אבל היכא דא"ל ליקני הדין דאי הוי בר בריה צורבא מרבנן לקנייה קני על מנת להקנות הוא:

מח, ב ההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט כיפי דכיתנא. אסרינהו לנכסיה עליה.

אמרו ליה: ואי הואי בר בריך צורבא מרבנן מאי?

אמר להון: ליקני הדין, ואי הואי בר ברי צורבא מרבנן, לקנייה.

מאי?

אמרי פומבדיתאי:

"קני על מנת להקנות" הוא,

וכל "קני על מנת להקנות" - לא קני.

ורב נחמן אמר:

קני,

דהא סודרא - "קני על מנת להקנות" הוא.

אמר רב אשי:

ומאן לימא לן דסודרא אי תפיס ליה לא מיתפיס?

ועוד,

סודרא "קני על מנת להקנות", "קני מן השתא".

הליו נכסין דהדין לאימתי קני?

לכי הוי בר בריה צורבא מרבנן, לכי הוה הדר סודרא למריה!

אמר ליה רבא לרב נחמן:

והא מתנת בית חורון "קני על מנת להקנות" הוא, ולא קא קני!

זימנין אמר ליה: משום דסעודתו מוכחת עליו.

וזימנין אמר ליה רבי אליעזר היא דאמר: אפילו ויתור, אסור במודר הנאה.

תנן:

"אמרו חכמים: כל מתנה שאינה שאם הקדישה תהא מקודשת אינה מתנה".

"כל" לאיתויי מאי?

לאו לאתויי הא מילתא דשריא בכפילה?

לא, לאתויי לישנא בתרא דשמעתיה דרבא.

הדרן עלך השותפין